

Inserati se sprejemajo in veljajo
tristopna vrsta:

8 kr., če se tiska 1krat,
12 " " " " 2 " "
15 " " " " 3 " "

Pri večkratnem tiskanju se
cena primerno zmanjša.

Rokopisi

se ne vračajo, nefrankovana
pisma se ne sprejemajo.

Naročnino prejema opravištvu
(administracija) in ekspedicijska na
Bistrem trgu h. št. 16.

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:
Za celo leto . . . 10 gl. — kr
za pol leta . . . 5 " — " "
za četrt leta . . . 2 " 50 "

V administraciji velja:

Za celo leto . . . 8 gl. 40 kr
za pol leta . . . 4 " 20 "
za četrt leta . . . 2 " 10 "

V Ljubljani na dom pošiljan
velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo je v Kravji dolini
šte. 26.

Izhaja po trikrat na teden in
sicer v torek, četrtek in soboto.

Kulturni boj pa Poljaki.

„Kakor sodelavec Kuryra Poznanskega vem, da se Vaš list prav zelo zanima za kulturni boj, kateri traja žalibog še zdaj v popolni moči. To so res prav žalostne reči in sam Bog ve, kedaj in kako se končajo. Kulturni boj ima mnogo, premnogo slabega, a on ima tudi mnogo dobrega, ki slabo popolno odtehta. Naše poljsko ljudstvo je začinjalo, ne sicer v verskem oziru, ampak v narodnem nekako omahovati. Tu pri nas na kmetih ni novinarstvo tako mej ljudstvom razširjeno. Vendar postaja naš kmetič s kulturnim bojem tudi narodno zavednejši. Dovolite, da Vam pokažem jedno veselejšo stran kulturnega boja. Kakor znano, je veliko župnih cerkva brez duhovnov. Kaj naj se dela v nedeljo brez službe božje? Biti Poljak in ne iti v cerkev! Kako bi mogel ostali božji dan spokojno prebiti! Iti v cerkev državnega župnika? Ne, za celi svet ne, rajši v ogenj. Razvila se je pri nas posebna vrsta nedeljnih izletov. Vi napravljate svoje izlete brez cerkve v gozd, a mi tukaj se vozimo k okoličnim cerkvam, ki imajo cerkvi zvestega duhovna.

Vže za rana naprežejo naši vrli kmetje svoje konjiče, nalože na lahke voziče ženo, deco, privzamejo tega ali onega revnejšega sosedo, švignejo po konjih in prifrči čez nezmerne naše ravnine če tudi pet milj v jednem teku tje, kjer imajo še zdaj duhovna, ki sme opravljati božjo službo. Tu se doli zleze in hiti v cerkev. Tu pade vsak na kolena in stokrat poljubi posvečena cerkvena tla. Ta daljna in težavna pot mu je razplamenila ljubezen do katoliške Cerkve. Po službi božje se vsakdo gnete k duhovnu, da bi mu roke poljuboval.

To pozdravljanje in ločevanje s tujimi okoličani mora človek sam videti, sam se ga vdeležiti, da se prepriča, s kakšnimi nerazločljivimi zvezami je poljsko ljudstvo zedinjeno s katoliško Cerkvo. Te nedeljne izlete našega ljudstva znajo tukajšnje železnice dobro porabiti. Povsod pripravijo, ne zabavne ampak, bogoslužne vlake z znižanimi cenami. Železnični vradniki vedo dobro, kje ni in kje je duhoven in vedo tudi, kje je tam in ondi služba božja; čita se na velicnih plakatih: v nedeljo v tej in tej uri posebni vlak k službi božje v N. z znižanimi cenami. Ljudstvo se kar tare k vlaku, da bi zadostilo svojej cerkvenej dolžnosti. Tako se živi pri nas na Poljskem. Tukajšnje nižje vradništvo kulturnega boja ne odobruje. Naše ljudstvo ne zameri žandarmu ali sodniku, kadar spolnjujeta višje povelje. Kakor se iz vsega vidi, je vže tudi Bismark tega boja sit do grla samo da bi vedel, kako nazaj, da bi se s prostomavtarji čisto ne sprl.“

Tako piše „Čechu“ njegov dopisnik iz Poznanskega. Mi naj pridenemo k temu le nekaj besedi v obče. Kulturni boj je napravil največji fiasko; vstanovil se je bil z navideznim namenom „rimsko mračnjaštvo“ zatreti. Pravimo z navideznim namenom, ker dotični gospodje v ložah, ki so ga provzročili, so prav dobro vedeli, da nasprotuje njihovim namenom samo katoliška cerkev, kajti protestantizem je vže tako v prehodu v popolno nevero. Mislili so s tem uničiti sploh vero. Kakšne posledice pa ima tako početje, vidijo zdaj tudi v mero-dajnih krogih in sam cesar je rekel: „Skrbite pred vsem, da ljudstvo vere ne zgubi.“ Toraj se dela vže na obrat.

Katoliška cerkev ni v tem boji nicesar zgubila; otrebila se je le nekaterih polovičarjev in

katoličanov po imenu. Pravi katoličani so pa postali še bolj vdani Kristusovemu namestniku in svojim od škofa postavljenim pastirjem, oklenili so se oni še z bolj gorečo ljubeznijo sv. katoliške cerkve. To vnetost vidimo, kakor nam kaže „Čechov“ dopis, zlasti pri Poljaki, pri tem najbolj nesrečnem evropskem narodu. Mislim, da ni v zgodovini naroda, ki bi bolj ljubil svoji svetinji, vero in narodnost, kakor on.

In ta narod je bil, nekoliko tudi po lastnej krivdi, razkosan na tri dele in podvržen tujim vladam, izmej katerih teptati dve neusmiljeno njegovo vero in narodnost. Preganjane katoličanov na Ruskem se sicer ne imenuje kulturni boj, ali ono je večje kakor na Nemškem. O zatiranji poljskega jezika čitamo vedno v samih ruskih, in nemških novinah. Pomislimo to in razumeli bomo poljske vstaje, poljske težnje in sanjarije za pridobitev njihovega celega nekdanjega kraljestva, njihovo sovraštvo do Rusov in zarad tega sovraštva tudi indifertizem do drugih Slovanov; razumeli bomo ali opravičiti se ve da ne moremo.

Vzemimo v roke katerega koli poljskega klasika in v njem vidimo tako ginljivo opisano ljubezen poljskega naroda do sv. vere in narodnosti, in vidimo tudi, da omenjenih skrajnosti poljsko prosto ljudstvo ne goji, in če jih včasih, je temu le pomnoženi kulturni boj vzrok.

Slovensko učiteljstvo in duhovništvo.

Sloga jači, nesloga tlači.

II.

Da bi naše slovensko slovstvo v interesu našega naroda ne zabredlo na stranske poti, treba je, da se dva važna faktorja, katera sta

Na veseli god sv. Mohora,

prvega škofa moje zlate slovenske domovine,
in v spomin 25letnice sloveče družbe sv.
Mohora l. 1877.

Kakor Homer v svoji Ilijadi Trojansko vojsko popisuje, so se vsi Grki nad 100000 vojakov na 1186 barkah l. 1194 pred Trojo peljali, in po silno hudem boju so bili Trojani le po hinavski zvijači premagani okoli l. 1184 pr. Kr. in se po razdjanju glavnega mesta Troje na vse kraje razkropili, ali po suhem okoli črnega morja, ali pa po srednjem morju do že znanih okoli Adrije ležečih naselbin. — Sloveči Rimljan Virgilij pripoveduje, da je Eneja, trojanski junak, veliko svojih rojakov na 20 barkah na Laško peljal, in po raznih ovinkih na poti že v Epiru (današnji Albaniji) našel vdovo prvega trojanskega junaka Hektora z nekim Trojanom Ilirom poročeno, ki gotovo ni sama semkaj prišla. Toraj je slovenski Ilirski narod nar manj že od dvanajstega stoletja pred Kristusom okrog Jadranskega morja kraljeval, in prebival na Laškem že blizo 400 l. pred Rimom, kateri je bil še le l. 753 pr. Kr. pozidan in zato je lahko Rimljane barke te-

sati učil. Iz tega se lahko sodi, da so Oglej Iliri ali Slovani pozidali; kajti od nobenega družega naroda se ne vé, da bi bil takrat tukaj prebival, kakor le slovenski Iliri; toraj tudi sv. Mohor, Oglejski mestjan ni bil Nemeč, ampak Slovenec. Od nekdanj prebival je tukaj mod rod; če ve kdo za družega, pové naj, — od kod.

Ob času s. Mohora so Sloveni bivali proti zapadu: od izvirka Drave blizo mesta Indije (Aguntum), proti severju do reke Salice, celo v Bistrčki dolini (Pusterthal na Tirolskem), in Vindobono na Donavi so Vindi ali Slovenci pozidali. Toraj je slovenska škofija s. Mohora obsegala sedajno Venečansko, Istro, Goriško, Kranjsko, Štajersko, Hrvaško, kos Tirolske, Avstrijske, Ogerske, in le pozneje jo je Drava od Solnograške škofije mejila.

Da zgodovina pravi, da so Hrvatje, Bolgarji, Slovenci itd. ob času ljudskega prese-ljevanja v 5. in 6. stoletju po Kr. v te kraje prišli, mojega razlaganja ne ovrže; ker je tudi iz zgodovine znano, da so v starodavnih časih že tukaj ljudje prebivali, katerih imena so bila slovenska.

2) Pa tudi ime s. Mohora ni nemške korenine, ampak slovenske. Ime Mohor je stisnjeno in okrajšano iz imena Hermagoras: glavni zlog „Her“ in končni latinski „as“ izpustiti ostane „Magor“, „a“ in „o“ pa Slovani radi spreminjajo, p. oče in vače, tako tudi g in h. p. gora, pogorje, v hora, pohorje; toraj Magor-Mohor (zavoljo nam dopadljivejšega izgovarjanja). V besedi Magor je korenika „mag“, kar moč pomeni, p. zmaga, zmagati; potem je Magor ali Mohor to, kar zmagar, zmagovalec, močni, mogočnik. Pa tudi, če celo ime Hermagora vzamemo, nas glavni zlog „Her“ nikakor motiti ne more, da bi nemško bilo. Ako razkrojimo ime Hermagora v dva dela, imamo „herma“ in „gora“, gora je na vsaki način slovenska beseda; in herma, hermes je polatnčeno; kajti Hermes (Mercur) je bil tolmač bogov; herma je bil pa tudi tisti tram, po katerem so barke na suho vlekli, če je bilo potreba; katera beseda je bila pri tako slovečem kupčevalskem mestu, kakor je Oglej bil, in pri tolikem številu morskih bark tudi Slovenom gotovo znana. Ali „h“ se v „k“ spreminja, p. hmalo in kmalo, Hočevar in Kočevar itd. bi

še itak drug na drugega navezana, zopet približujeta jin drug drugega podpirata. Ta dva činbenika sta slovensko učiteljstvo in slovensko duhovništvo. Nekaj let sta bila sicer ločena, a te ločitve nista bila sama kriva. Da sta se oddalila drug od drugega, to so provzročili tisti, kateri so se veselili, naj bi obveljal pri nas pregovor: „Nesloga tlači.“ Mislili so si naši neprijatelji: Slovenski svečenik razširjuje duh narodnosti in slovenski učitelj dela za razširjevanje slovenščine; oba združena utegneta imeti še večji vspeh; zavoljo tega so oni ravnali po znani latinski prislovcici o razdelitvi: „Divide et impera“!

Začeti pa moramo slovenski domoljubi, ako smo to v srcu in ne samo na jeziku, učitelji in duhovniki enkrat trezno in resno to-le preudarjati: Krščanska vera in šolski poduk, cerkev in šola, duhovniki in učitelji so faktorji, brez katerih si prave omike, prave morale, redovitega družabnega življenja ne moremo misliti. Ti faktorji pa so bili od nekdanj in povsod v večji ali manjši zvezi; ne kaže torej jih dan danes razdeljevati in izolirati.

V novejšem času poskušano izoliranje je bilo škodljivo toliko za eno, kolikor za drugo stranko. Ako je učitelj zabavljajl čez duhovnika, čez cerkev ali celo vero, storil je navadno tudi to duhovnik nasproti učitelju in šoli. Ako je učitelj opustil orglanje, nevoljno je bilo ljudstvo, hudovalo se nad njim in župnikom, a učitelju je s tem opuščanjem nastala gmotna izguba. Pa tudi župnik ni imel več prejšnjega veselja do šole, tudi on ni več s staro gorečnostjo učil krščanskega nauka v šoli, ni izpodbujal mladine s staro ljubeznijo do moralnega obnašanja. Se ve, on ni imel zaupanja v učitelja, češ, kaj se bom jaz tako trudil; vsaj je mogoče, da mi učitelj v kakovi pre-nagljeni neprevidnosti ves trud podere. A učitelj je v takih slučajih zapazil zdvijanost šolske mladine, katero je moral po brezvspešnih raznih družih poskusih naposled sam z verskimi nauki napeljevati na moralno in disciplino.

Iz tega kratkega opazovanja je pač razvidno, da le porazumljenje mej duhovnikom in učiteljem rodi dober sad za vero, cerkev, šolo in za omiko sploh.

Mojim nasvetom se utegnejo protiviti nekateri „strogi“ duhovniki, a tudi nekateri liberalno-slovenski (največ pa nemški) učitelji.

Prvi utegnejo reči: Zavoženemu šolstvu nečemo na noge pomagati, dokler se ne postavi na stara načela, dokler se ne vpelje prejšnja sistema. No, tim odgovarjam, da čisto na prejšnjo vredbo se ne bomo povrnili, tega ni misliti in tega tudi malokateri protivnik sedanjega šolstva zahteva.

Ultra-liberalnim učiteljem pa bodi povedano, da utegnejo kmalu priti na površje možje, kateri bodo spravili cerkev in šolo v nekoliko večjo zvezo, in kateri bodo nekaj več pravic župnikom in katehetom pri šoli dovolili. In zakaj pa ne bi bili, n. pr. župniki, krajni šolski nadzorniki? Zakaj se ne bi za suplenta postavil rajše katehet, nego druga neizprašana oseba? In v mnogih družih obzirih bi vsaj meni ljubši bili narodni župniki in dekanı, n. pr. okrajni šolski nadzorniki, kakor pa da se na taka mesta postavljajo malovedni in maloskušeni učitelji, ki se dajo rabiti za to in ono.

To svoje premissljevanje končujem za danes z besedami, katere mi je pisal v teh zadevah nedavno prijatelj duhovskega stanu: „Ovim nedostatkom bi se menda (gotovo) najlaglje v okom prišlo, ako bi odgojitelji otrok (učitelji in svečeniki) delovali v zaje m n o, kajti „slogom rastu male stvari, a nesloga vse pokvari.“ Ako si svetski in verski učitelj bratovsko roke podasta, imajoč pred očmi pravo srečo ljudstva, potem smemo pričakovati, da bodo družine razumele ceniti skrb učiteljev ter po svojej moči z veseljem pripomagati narodu k razvitku duševnega blagostanja njegovega.

Naroden učitelj.

Ruski narod in diplomacija.

Pod tem naslovom priobčuje „Russki Mir“ sledeči članek s podpisom glavnega njegovega vrednika. Ker se v njem dobro izobrazuje razdraženo mišljenje in stanje ruskega ljudstva, zatoraj ga podamo v celoti.

„Kje je naša narodna zavest? Kje je izraževanje narodne misli in čustva, katero bi prisililo može, vodeče naše državne in narodne zadeve, da bi z vso silo svoje politične mo-drosti in državniške skušnje varovali dedične interese narodove in državni zgodovinski poklic? Kje je prava mogočna beseda, doneč z iskrenim odzivom želja in hrepenenja, žalosti

in radosti, zadovoljnosti in nezadovoljnosti narodne? Kje je naša občna delavnost — kam meri ona; kje so naši občni nazori — v čem jih mi nahajamo?

Ruski narod je pokazal očitno, jasno, z neutajljivim navdušenjem, kam silijo njegove simpatije, kje je ves njegov politični poklic za predeli našega notranjega življenja. Odstranjenje turškega gospodstva nad edinovernimi krščanskimi plemeni — evo zastave, pod katero se je pred dvema letoma vstopila vsa Ruska od malega do velicega, od sivega zupuna (prostaka) do z zlatom ošitega mundirja. Ona se je vzdignila pozabivši svoje notranje bede, svoje domače težave. Vstrepetal je narod, da bi začel živeti s svežim vnanjim življenjem, z življenjem naroda, prizvanega na politično delavnost a ne zaprtega v svojem notranjem zastanku.

Bili so tudi tačas zanikatelji, tudi tačas so hoteli salonski miroljubci zaglušiti to narodno gibanje, zaradi strahu, zaradi poklanjanja Evropi, zaradi stanovljenja občne tihote in pomirjenja narodnih hrepenenj. Mi smo se obotavljali, nismo spregovorili tačas krepke besede, pripravljali smo v diplomatičnej kuhinji razne polovičarske namere in tratili smo, kar nam je bilo takrat drago — čas.

Evropa je bila tudi tačas ravno ta Evropa, kakor se nam kaže zdaj — trda, odločna, stanovitna. Ali tačas še tudi pri nas samih ni bil otrpnil žar vsenarodnega navdušenja; takrat smo govorili tudi mi glasno, smelo, zaglušajoč slabodušna šeptanja zanikateljev in miroljubcev, želečih pokoja. In Ruska je nastopila kakor država v obrambo Slovanom; društvo in narod sta z napetim čustvom začela slediti spolnjevanju visoke zgodovinske naloge svoje rodine in stiskajoč si srce, prenašala vse radostne in žalostne novice z bojišča.

Kakor prikazen se je vila memo naših oči svetovna podoba slovanske borbe brez društvenega ocenjevanja, brez povdarjevanja, brez oglaševanja. Pasivni smo bili pri prvi napaki, ko smo v zadovoljenje evropskim kabinetom začeli vojsko z malimi močmi in bi bili skoraj zategadelj zgubili armado. S trepetom smo čitali, kako smo s prenašnim vstopom za Balkan zapustili nesrečno zabalkansko pokrajino v žrtev razjarjenim bašibozukom, kjer se je pokazalo krvavo, dušo razdirajoče zrelišče po-

bilo: kerma ali kermilo, kerma ali seno, kermi ali nahraniti. Kakor koli sučem ime s. Hermagora ali Mohora, je slovensko, toraj je bil s. Mohor slovenske korenine, Slovenec.

Da je bilo Oglej slovensko ali ilirsko mesto, katerega mestjan je s. Mohor bil, je znano. Od nekdanj prebival je tukaj moj rod, če ve kdo za družga, pove naj od kod? — — —

Kakor iz životopisa s. Mohora znano, je pripridigoval s. Evangelist Marka, učenec in tovarš s. Petra, okoli l. 46. v Oglej. za Rimom naj slavnejšo, prv kupčijsko in mornarsko mesto, z neštevilnim brodomjem, ležečo na zglatvu jadranskega morja. Ko je s. Mohor slišal izveličanske nauke s. Marka, bil je ves ginjen in vnet za Jezusovo s. vero, dal se krstiti, in odschdoh je bil naj zvestejši učenec s. Marka, naj gorečnejši rodoljub, in sodelavec v vinogradu Gospodovem za izveličanje svojih ljubljenih, pa neznabogih rojakov. Ko se s. Marka v Rim poda, vzame svojega tako gorečnega učenca seboj in ga skaže sv. Petru prvemu papežu in poglavarju sv. cerkve. S. Peter precej spoznavši gorečnost in veliko modrost s. Mohorja in božjega Duha, kateri je iz njega

govoril, je s. Mohora za škofa posvetil, in ga Ogleju in zahodajim Slovenom prvega apostolskega škofa poslal. In tako je postal stari Oglej nova zibel s. matere katoliške Cerkve. luč s. vere Jezusove, zlato soluce prave omike in izobraženosti ljubomilim ilirskim ali slovenskim narodom, kadar je še druge rodove gosta tema nevednosti, malikovanja in divjaštva po zarašenih gojzdih pokrivala. Velika je bila Oglejska, prva Slovenska škofija, in vse zgoraj imenovane slovenske dežele je ogrevala z lučjo sv. evangelja, pa še večji so bile zasluge in gorečnost sv. Mohora za moj mili slovenski rod. Da toliko lepi in tako goreče v mehka ginljiva srca slovenska sejani nauki sv. Mohorja niso na trdo skalo padali, nam to, pričuje, da še dandanes dobrodušne, ljubeznjive Slovence naj pobožnejšim, naj miroljubnejšim in za časni in večni blagor naj gorečnejšim narodom prištevajo, da še predstavljajo. — So pa tudi zvesti Slovenci sv. Mohoru za toliki trud in ljubezen hvaležni, kajti ni z lepa dežele, da bi jo kinčalo toliko lepih sv. Mohoru posvečenih cerkev, ki nam po visokih gorah, in po ravnem polji kakor božji prst ka-

žejo za sv. Mohorom varhom in apostolom našim na ljubi Očetov dom.

Ali sv. Mohor pa ni poln zaslug samo za našo slovensko domovino, ampak ker je bil Oglej središe vsega kupčijstva takrat znanega sveta, se je raznesel glas sv. evangelja, katerega je sv. Mohor oznanoval, tudi med druge narode, in po kupcih so zvedele tudi oddaljene dežele velika dela božja sv. Mohora.

Ali vsi, kateri hočejo izveličani biti, morajo preganjanje trpeti; in kakor si je naš Gospod in Odrešenik, nar boljši prijatelj ljudski, na deblu sv. Križa svojo smrtuo postlico izvolil, tudi nam ni drugega pota iskati; kajti pot križa je kraljeva pot v nebeško domovino; zato največim dobrotnikom, najboljšim prijateljem človeštva hudoben svet le težak križ britke nehvaležnosti teše, in k večjemu po smrti kipe in zlate spominke stavi tistim rodoljubom, katere je pustil v življenju glada in revščine umirati; tako se je tudi sv. Mohoru godilo. Blizo 20 let je sv. Mohor marljivo delal v vinogradu Gospodovem, trsje vernih je lepo ozelenelo, sv. vera začela mogočno cvetje poganjati, in zveličanski sad roditi, ko kruti kr-

bijanja mnogih tisuč Bulgarov. Mi še takrat nismo povzdignili glasu, ko je naša zmagonosna armada, zvršivši zgodovini nepoznati zimski prehod čez Balkan, po ukazu diplomacije, zaradi nedotakljivosti evropskih interesov, morala ostati na pol pota in pod žrceli svojih topov dovoliti angleškemu brodogradu vhod v Mramorno morje in Turkom pod rokovodstvom angleških inženirjev utrditi Gallipolis.

19. februarja je bil pripravljen in podpisan san-štepanski dogovor. On je na polovico zadovoljil narodnim čuvstvom in na polovico pokril te brezštevilne stroške in žrtve, katere je prenašal narod celi vojskini čas. A Evropa, ali bolje rečeno, Angleška je ostala vedno tako trda, smela in odločna, kakor je bila poprej. Na naše miroljubne besede in prepričevanja je odgovarjala z dejanjem — z rezkimi zahtevami, pripravljani za vojsko in žuganji. Mi smo pa pošiljali k tajnim obravnavanjem diplomate evropskega mišljenja, mi smo delali tajna soglašenja glede odstopkov in na zadnje se pa poklanjamo Evropi, zadovoljajoč se s tem, kar nam je ona pustila.

In zdaj, kakor ob času vojske nam ne ostaja drugega, kakor krhati svoje ostroumne z brezvspešnimi oproverženji dozda vspešne politike lorda Beaconsfielda in grofa Andrassy-ja, ki oba zastopata prebrisano in trdovratno interese svojih vlad.

Mesto tega, da bi bili ti diplomatje v zgled našim državnikom, ponavljamo mi fraze o občini interesih, pozabljajoč, da branita lord Beaconsfield in grof Andrassy angleške in avstrijske interese in puščata ruskim diplomatom svobodno polje za brambo interesov svoje rodine. Pri nas se zdaj togoté nad Evropo, pa ne pomislijo, da smo mi precej od začete vojske do zdaj šli sami rezultatom berlinskega kongresa nasprot in da nas ni Evropa k njim privedla. Pot odstopkov in neodločnosti, notranji razpor, odstranjenje darovitih in v resnici ruskih mož, popolno molčanje društvene misli ali njeno obračanje v drugo stran — to so vzroki zdanjega razžalivnega konca naših do zdaj zgubljenih prizadevanj in našega nevoljno otrpnivšega narodnega navdušenja.

volok, cesar Nero po vsih deželah razširjenega Rimskega cesarstva kristjane pomoriti sklene; tudi nad srečno Oglejsko cerkev strahoviten vihar našene, in med mnogimi drugimi sv. Mohora z njegovim gorečim diakonom sv. Fortunatom po grozovitih mukah obglaviti dá.

Tako je v Gospodu zaspal s. Mohor, naš prvi in nar veči dobrotnik, prvi Oglejski škof in apostol slovenskih rojakov in šel po nestrohljivi venec neštevilnih zaslug za svojo milo slovensko domovino, da bi tam pri Očetu prosil za nas, svoje ljubljene rojake. —

Ali komaj je to 300letno silno preganjanje sv. Cerkve božje in prelivanje nedolžne krvi pravovernih kristjanov, katerih je nad 17 milijonov pomorjenih bilo, pod cesarjem Konstantinom potihnilo, in se sv. Križ slavne zmage in zaželenega miru zasvetil vrh njegove cesarske krone; že drugi še strašnejši vihar v našo miroljubno slovensko domovino prihruje, to je preseljevanje narodov, katero je zopet nad 300 let trpelo. Divji, surovi narodi iz Azjatiških štep in severne Evrope so se kakor hudourni povodenj razlivali po naši slovenski domovini, jo pustošili, požigali in morili, in vse pokončevaje drli v lepe laške in druge dežele; med njimi tudi Atila, kralj divjih Hu-

Politični pregled.

V Ljubljani, 9. julija.

Avstrijske dežele.

Dunaj. Cesar je v lastnoročnem pismu zahvalo izrekel avstrijskim in ogerskim ministrom za srečno dovršeno vpravavo med Cislom in Translo. Kar so prej naši ministri obetali, storili so sedaj in po predsedniku svojem 5. t. m. izročili cesarju prošnjo, da se izpustijo iz službovanja. V soboto 6. jul. bilo je posvetovanje pod predsedništvom cesarskega veličanstva samega, in bili so pričujoči vsi tukajšnji ministri. Kaj se zgodi, ali res odstopijo vsi, Lasser je že, ali bodo nekaj časa še vladovali, in kateri bodo jim nasledniki, se ne ve. V tako kritični dobi prevzemati vladovanje, in pomirovati tako razne stranke, in po njih narode, kdo bi imel k temu dovolj poguma! — Šah Perzijski je iz Solnograda pripeljal se v petek na Dunaj. Na kolodvoru ga je cesar sprejel sam, spremil na dvor, kjer biva. V soboto bila je njemu na čast gostija na cesarskem dvoru, v torek ima biti v Schönbrunu. Popotnine mu je odmenjene 3 milijone gold., a dva so že blezo potratili, torej se bo skoraj in bolj naravnost odpravil domu.

Praga. Nova doba nastopa za našo monarhijo po vpravavi med avstrijsko in ogersko vlado, po šibrah, v ktere gredó državni zbori tukaj in tamkaj, in po vnanji vojni delateljnosti; torej hočejo českoslovanski zastopniki sklicati novo federalistovsko konferencijo, in po njej pričeti vzajemno politično delovanje. Dvakrat je v zadnjih letih enaka poskušnja bila spodletela; sedaj morebiti bode jej obveljalo; vsaj želiti je iskreno in doba je.

Trst in Trient se vseskozi glasi v ustih talijanskih pobratimov. Nedavno so v Benetkah avstro-ogerskemu konsulu učinili Lahí dokaj razžaljivo demonstracijo, ker ni dopustil nekterim prevročim tržaškim talijančičem na skupno veselico v imenovano mesto. Z vojaško silo morala se je druhal pokrotiti. Talijanska vlada je sicer obžalovaje dogodbo obljubila dati popolno zadostovanje. Ta čas pa so se godile enake izjave po Primorji in po Talijanskem, in mnogo vojne naše gre neki na laško mejo, od koder proti nevarnost državi. Kar se pozornost avstrijska obrača bolj na Bosno

nov. šiba božja imenovan, kateri je l. 452 po Kr. požgal in razsul sloveči Oglej in ga v strašno grobljo spremenil, iz katere se nikdar več vzdignil ni. — Ali bandero sv. Križa, katerega je sv. Mohor po naši slovenski domovini tako marljivo razvijal, je zopet svoje lepo nebeško cvetje pognalo; luč sv. vere Jezusove in prave krščanske omike, katero je sv. Mohor našim predstaršem prižgal, je zopet lepo zasvetila po lepi slovenski zemlji, in izveličanska vrata sv. krš. katoliške Cerkve, katere je sv. Mohor našim prednikom odprl, so se nam zopet do kraja odprla; kajti ves slovenski narod je Jezusovi sv. veri nepokvarjeno vdan, katero je sv. Mohor v potu svojega obraza tako goreče v slovenska srca sadil. Glejte, to so zasluge, vekovite, neprecenljive zasluge sv. Mohora za naš mili slovenski rod! — Oj da bi se pa tudi slavoviti Slovenec nikdar ne izneveril svojemu zlatemu geslu: Vse za vero, dom, cesarja in za Cerkve poglavarja! da bi ne zadušil blagih čutil, ki ga že nad 3200 let pred drugimi narodi kinčajo in se v hvaležno posnemo spominjal svojega velikega dobrotnika, vnetega rodoljuba in iskrenega domorodca sv. Mohora, dokler se bo nje lepoglasni jezik po slovenskih livadah razlegal! (Konec sledi.)

in Hercegovino, giblje se pa grozeč talijanski sosed, in — da bile prekanjeni lisjak Bismark ne bil tega vozla zadržal Avstriji?

Sisek je gledé dohodka peta železniška postaja v naši monarhiji. Prva je Trst, druga Beč ali Dunaj, tretja Budim (Ofen), četrta Gradec. Preteklo leto je iznašal promet in dohodek v Sisku, kakor čitamo v izvestju južnega železniškega društva, 1,043.627 gl., Zagreb 367.595 gl., in Karlovec 120.812 gl.

Vnanje države.

Berlin. Kongres še vedno prestroja Turčijo, in gledé avstrijskega zasedanja Bosne in Hercegovine so se turški zastopniki podali proti temu, da vso to stvar zastran načina in časnosti obravnate Avstrija in Turčija med seboj.

Turčija ima uporov vse polno zdaj v Evropi, zdaj v Aziji, na Libanonu itd. V Carigradu „Vakit“ dovršuje svoj članek z naslovom „Naša bodočnost“: „Za nas Turke je Rumelija preteklost, Anatolija prihodnost.“

Grška je vsa razdražena in zahteva od kralja, naj se postavi vojni na čelo ter naj prekorači z njo mejo.

Izvirni dopisi.

Iz Ljubljane 1. julija. „Telovadno društvo Sokol napravi v nedeljo jutraj na Rožniku in zvečer v čitalnici veselico.“ Tako se je glasilo pred nekoliko nedeljami po Ljubljani... in — prišlo jih je 16, reci šestnajst! ... Zopet drugi pot: „Sokol pojde v Zagreb k svečanosti javne telovadbe!“ Vsak če iti, vsak je pripravljen. Podpiše se jih cel regiment, a ide jih celih 8, reci osem!... Nij staroste, nij podstaroste, nij niti jednega odbornika... Jeza me je zgrabila. Mlačnost in nered sta se tako vrinila v društvo, da je groza. In kdo je temu kriv. Starosta bi moral... (Tako in še hujše nam je pisal neki „Sokolovec“. Naj nam nikar ne zameri, da dopisa celega ne priobčimo, kajti nadomestil ga je med tem že glasoviti turški butelj i. e. L. Tagblatt! Vredn.)

Iz Koroce, 1. julija. (Sloga.) Na sv. Petra in Pavla dan je imelo tukajšnje na novo vstavovljeno „Obrtnijsko bralno društvo Sloga“ svoj prvi občni zbor... Za predsednika je bil skoraj soglasno izvoljen gosp. Marko Kovšca. „Pevsko društvo“ se je spojilo sedaj popolno s „Slogo“... Pri odborovi seji družega dne se je sklenilo, kateri časniki se naročijo; tistim gospodom pak, kateri iz proste volje svoje liste pošiljali bodo društvu, izreka se najskrenejša zahvala. (Dopis smo nekoliko skržili, došel nam je še le potem, ko je bil drugje že natisnjen skoro z istimi besedami, da ne bi rekel kdo, da so naši izvirni dopisi — plagijat! Na misel nam prihaja beseda o dveh gospodih, in o tème in luči otrocih! Vredn.)

Z Dunaja 4. t. m. V mestaem zboru dunajskem 2. julija imenovani so tile Slovenci za definitivne učitelje: g. Anton Lipovec dozda učitelj v Hornu; g. Ivan Petkovšek, dozda pomožni podučitelj na Dunaji; g. Jurij Vranič stud. phil. in dozda definitivni podučitelj na Dunaji.

Domače novice.

V Ljubljani, 9. julija.

(Knjiga domača.) Ravnokar se razpošilja „Letopis Matice Slovenske za leto 1878. I. in II. del. Vredil dr. Janez Bleiweis. Založila in na svetlo dala Matica Slovenska v Ljubljani. Natisnili J. Blaznikovi nasledniki 1878. 8 str. 191. Obseg I. snopiča: 1) Običaji slovanski, sp. Fr. Hubad. 2) Življeji človeški in njihov vpliv na organizem človeški. Prirodopisno-fizio-

logične črtice, sp. dr. J. Bleiweis. 3. Inocencij III. Zgodovinska podoba, po virih sp. Borin. — Obseg II. snopiča: 1. Nebeške komedije (Divina commedia) Dante Alighieri-a I. oddelek: Paklo, po originalu poslov. Jovan Koseski. 2. Staro-in novoslovenske jezikoslovne črtice, sp. R. B. 3. Drobntinice, sp. J. Navratil. — Delo se hvali samo. Obseg vže po mnogoterosti svoji vstreza pregovoru: Razlika me mika. Srečna je vsakako misel namesto debele knjige sproti dajati Slovincem po snopičih umetne tvarine, da se sproti koristno lahko povživa. Kaj več o priliki.

(Šolstvo.) V vojake sta bila z gimnazije tukajšnje koj s prva poklicana profesorja Zeehe pa Adamek; z bogoslovja doslej že štirje bogoslovcev, dva odmenjena letos za presbitera, ki pa neki oba od presvetlega cesarja dobila odpust, da bota mogla obhajati sv. novi maši; izmed osmošolcev uni teden dva prostovoljca, ki sta vsled postavne dovolitve opravila v soboto godno preskušnjo. — Šole srednje t. j. gimnazija in realka, in učiteljska pripravnica z vadnico vred sklenejo šolsko leto prihodnjo soboto 13 t. m. po sv. maši, in bodoči teden se bode vršila zrelna preskušnja na realki pod predsedništvom nadzornika g. Zindlerja, na gimnaziji g. Šolarja, kateri jo vže ta teden vodi na realni gimnaziji v Rudolfovem; — ljudske šole in nunska dovršijo leto 20. t. m. — V Gradcu so nekatere nagloma sklenili, ker so prostori šolski potrebni vojaštvu.

(Toča) je zadnji teden segla precej na široko po Istri, Kranjskem, Koroškem in Štajarskem ter učinila grozno veliko škodo na drevju in po njivah. — Pripoveduje se nam da so po nekterih krajih v praznik sv. Petra in Pavla pa v nedeljo kosili seno, a med tednom ga niso mogli, in mnogo drugega jim je šlo v zgubo.

(Veselica žitniška) v Šiški se je v nedeljo pri lepem vremenu sijajno vršila. Skoro brez števila ljudi, vgodno petje, godba, govori, dobra postrežba, gostje zadovoljni.

(Interpelacija) mestnemu odborniku g. J. Regaliju: Za koliko časa ste milost dosegli Vi, da naj vozataj s kamnim ogljem tako hudo ne zvoni; kajti sedaj že spet po istih ulicah v eni uri dopoldne in popoldne vozari dvakrat in na pr. mimo šolskega poslopja ali mimo prestolne cerkve po petkrat in to silovito požvenkja, da odmeva celó od tlá!?

Razne reči.

— „Materin blagoslov,“ — igra s petjem. Spisal Anton Klodič v Trstu. — L. 1868 je izdal gosp. deželni šolski nadzornik A. Kl. svoj „Novi svet“ tiskan kot rokopis. To veselo igro vso prenarajeno imamo zdaj spet pred seboj pod naslovom „Materin blagoslov.“ Zapopadek igre je ta-le: Dejanje se vrši v Kobaridu l. 1867. — Peter, priden, pošten pa nepremožen kovač bi rad vzel Podkuknikovo Jelo, ali oče Podkuknik, bogat kmet po starem, ne mara za ubozega rokodelca; on želi za zeta kmeta Podkuknika. Podkuknik gre v Gorico, vidi v prvo železnico, seznanj se z 2 inženirjema: obzor se mu širi in jasni. „Pot v Gorico ni bila zastoj; mogel se je uveriti, da, kakor plug, časti je vredno kladivo.“ Vrne se v Kobarid; tudi inženirja prideta brž po tem tje svet merit za železnico. Bilo je tisti dan, ko se je žalostni Peter odpravljaj po svetu iskat sreče, da bi čez leta postal Podkukniku zet po godi. Vzevši od Jele slovo gre v Šandrovo krčmo pokrepčat se za pot. Le-sem dojdeta inženirja, dojde Podkuknik etc. Kletarica — klepetulja-šaljivka —

razodene Petrove skrivnosti inženirjema, katera — prišedši zarad železnice — odsvetujeta Petru iti po svetu, češ, da bode imel dovolj zaslužka doma. Pogodbo naredita z njim in drugimi kovači in s kolarjem, kateri vsi prevzamejo razna dela. Peter ima zdaj nado, da bode Jelin, ker bo imel Podkukniku kaj cvenka pokazati; inženirja mu pa hočeta tudi pomagati snubiti. Oče Podkuknik po Vidi obdelan se že vdaja; povabi inženirja, Petra in vse navadne Šandrove goste na večerjo. Predno sedejo za mizo sta Peter in Jela zaročena. Še ena zapreka nastane: železnice ne bo za zdaj; treba še enkrat črto premeriti. Petru se tedaj zaslužek odmika. V tej zadregi reši blaga teta Vida zaročenca in Podkuknika iz zadrege. Prinese Petru 500 cekinov in stori ga neodvisnega od železnice in dotičnega dobička. Čez mesec dni je bila poroka.

„Predelska železnica“ je — kakor pravi g. pisatelj sam — „v tej novi igri le okvir k sliki vzeti iz družbinskega življenja, v katerem mora človek toliko boriti se za srečo.“ Osebe so v sedanji igri sploh tiste, kakor v prvi, samo tri so nove: merodajna teta Vida in pa 2 inženirja namesti sleparskih študentov v prejšnji. In vendar je igra vsa druga. Odlikuje se „Materin blagoslov“ od „Novega sveta“ sosebno po teh-le rečeh: 1. Oblika je čista, dovršena glede na stih, slog in metrum. Nevšečnega apostrofa ni nikjer, razen — če nisem kaj spregledal — na strani 26... „svetem' Antonu.“ Besede so polne, vsak stih celota. Raba futura prava. — 2. Zaplet ek je tak bodi. Sedaj imamo novo osebo teto Vido, ki vpliva na trmastega Podkuknika in h koncu prinese cekine, po čemur je Podkukniku vse eno, naj se začne železnica delati ali ne. Začetek I. dejanja je ves nov (pogovor med Jelo in očetom); v „Novem svetu“ je bilo to drugače. Začetek II. akta je tudi nov. Sedaj imamo inženirja v 2. aktu; prej sta bila dijaka. Sedaj se dejanje razvija naravno, prej je bila stvar le bolj prisiljena. Tako je tudi tretjega akta sklep naraven in motiviran; prej ne tako. — 3. Hvale vredna je dramatična ekonomija. Nikjer ni ga stiha, da bi bil odveč; vsak je na svojem mestu in vzbuja pozornost čitateljevo na daljni razvoj dejanja. 4. Izvrstaa, po živem posneta je karakteristika oseb. Podkuknik, trmast starokopitnež, kar se tiče domišljevanje prednosti kmečkega stanú pred obrtniki; žrtvoval bi menda hčerko svojemu predsodku pa kmečkemu ponosu in lakomnosti svoji. Peter živa podoba rokodelca-poštenjaka. Vida, priletna samica, noče, da bi se Jeli godilo, kakor njej; zvršuje nad njo ranjke njene matere blagoslov. Blaga duša je Vida, ki živi le za druge, za Jelo, in si prizadeva jo osrečiti. Anica prototip poštonagajive kletarice itd. — 5. Iz vseh govorov veje moralnost in estetika. N. pr. Peter ni Jele nikdar obiskoval skrivši, ko je bila sama; en sam krat je bil brez opravka v Podkuknikovi hiši, — ko je slovo vzel od Jele. „Molitve tvoje bodo zla me čuvala“: — to so besede zadnje njegove. — Iz vsega se razvidi končnost človeških reči. Ni je besede, da bi se ne vjemala z zdravo krščansko pravostjo. Za tega voljo sme vzeti v roke to igro vsak mladeneč. — 6. Narodni duh, ki prešinja vloge, pesmi, podaja igri posebno vrednost. Klasična je igra „tresette“ (v I. d.) tuja sicer, a z narodno solijo potrošena. — Materina pesem v II. d. je popolnoma nova. V 4 dejanji je jako mikavno petje pod oknom, in zbor h koncu „Naj let nam noviči še mnogo živé,“ je ves nov. — 8. Izreki so krepki in

tehtni. N. pr. v I. aktu str. 22. „Za vnuke in za narod, za državo skrb imeti“ i. dr. 9. Sprelepe so posamezne slike, n. pr. popis Podkuknikovega potovanja v Gorico, kovaških del, Kobariške doline. Povsod se izrazuje globokočutnost (Gefühlsinnigkeit) n. pr. v prvih prizorih II. akta govor med Jelo in Vido i. t. d. — To in še veliko drugega lepega bi se dalo posneti iz nove Klodičeve igre, kar pa prepuščamo čitateljem samim. — Visoko ceniti moramo „Materin blagoslov“ tudi zato, ker je igra vsa domača in izvirna. — Metrum je po večem staroklasični; pravo povdarjenje in branje nam kažejo naglaski. — Tisk in vsa zunanja oblika nove knjižice je nenavadno čedna. Cena jej je 60 krajcarjev.

— Encyklopedie příkladů v z pisma sv. z dějin Cirkve a z obecného života, pro kazatele a katechety sebral, upravil a sestavil Jan Nep. Černohouz, děkan starobudečsky v Kovárech. Nákladem kněhtiskárny Cyrillo-Methodějske v Praze. (Encyklopedija zglede iz sv. pisma, iz cerkvene zgodovine in iz občnega življenja za pridigarje in katehete zbral, vravnal in sestavil Jan. Nep. Černohouz, dekan starobudečki v Kovarih. Založila Cirilo-Methodska tiskarna v Pragi.) — To je velikansko delo, na katero bi se smel naročiti marsikateri slovenski duhovnik. Kakor pravi g. sestavitelj v predgovoru, podaja se katoliškemu duhovstvu veliko delo, katero je potrebovalo desetletnega truda, delo katero bo, kakor se spozna iz prvega tiskanega sešitka in iz celega rokopisa, služilo prav zelo v pomoč vsem duhovnom. Dostikrat je pridigar ali katehet v ne malej zadregi, kje da bi dobil primeren zglede, s katerim bi svoje predavanje osvežil, oživil in celo potrdil. Tu jih ima nad 20.000 — cele kupe, to je prava encyklopedija zglede. A to niso zgledi, kakoršni bi se slučajno našli pri čitanji zgodovinskih spisov, ampak so izbrani. Pridigar ima skoro za vsak thema zglede v obilnosti, svetopisemskih, zgodovinskih in legendarnih. Veliko zljajšanje podaja tudi abecedni red. Jedina milostinja (almužna) napolnjuje dvajset velicih strani v osmerki in in ima čez dvesto zglede. Prvi sešit (na treh polah) obsega besede: Almužna — Anděl itd. Posamezne besede so v zgledeh razdeljene, n. pr. Milostinja 1. je naša dolžnost. 2. pomaga časno, na imenu, česti, dostojanstvu, rodu, življenji, duši, vodi h Kristusovej veri, h pokori, kroti jezo Božjo, blaži v življenji in smrti, pomaga večno, pomaga tudi drugim. 3. Lastnosti Dajaj rad in precej, obilno, modro, previdno, skrito, zarad Boga; 4. Komu? Vsačemu, nevrednim ne dajaj; 5. Vsač tudi revež jo zamore dajati. Za vsako to besedico je obilno zglede, kar zares najlepše priča o pridnosti in ročnosti pisatelja, čegar ime je v českej katoliškej literaturi čestno znano. Oblika je velika osmerka, vprava je prav krasna. Celo delo bo imelo tri zvezke in okolo 32 sešitkov po tri pole. 1) Cena posameznemu zvezku s poštno pošiljatevjo je 35 kr. Celo delo velja, če se naprej plača 9 gold. 50 kr. Če se naroči naravnost v Cirilo-Methodskej tiskarni je 10 % ceneje. 2) Podobnega in tako obsežnega dela, pravi „Čech“ ni dozdej v nobeni literaturi.

Loterijske številke 6. julija.

Na Dunaju: 84, 69, 18, 25, 34.

Telegrafične denarne cene 7. julija.

Papirna renta 65.05 — Sreberna renta 67.10 — Zlata renta 75.90 — 1860letno državno posojilo 114 — Bankina akcije 842 — Kreditne akcije 265 25 — London 115 65 — Srebro 101.10. — Ces. kr. cekini 5.47. — 20-frankov 9.27 1/2.